

на религиозната практика, съгласно която са извършени: езически, християнски, мюсюлмански, юдейски и др.

Като езически биват определяни всички онези елементи на обряда, които се различават от догматичната практика на големите световни религии и са израз на анимистичен, тотемистичен или пантеистичен култ. Те се осъществяват чрез трупозгаряне или трупополагане. Характерно за езическите погребения с трупополагане е, че се извършва обредно жертвоприношение. Освен това, почти винаги бива поставян гробен инвентар – лични вещи (накити, части от облеклото, гробен), битови предмети (кибрит, съдове, прибори) и материали, обслужващи култа (амулети, монети, нож).

Християнски са онези елементи на погребалния обред, които съпровождат раздялата на живите с мъртвите според ритуалната традиция на християнската църква. Християнските погребения се осъществяват задължително чрез трупополагане – “всичко е излязло от пръст и ще се върне в пръстта” (Екл. 3:20) – а кремацията е неприемлива. Гробната яма е правоъгълна. Трупополагането се осъществява по гръб, като ориентацията на гроба е изток-запад. Главата се полага на запад, за да може покойникът да гледа на изток, където се намира раят (Бит.2:8, 3:24). Ръцете на покойника биват скръствани върху гърдите или сключвани като за молитва. Съгласно християнския канон в гроба не би трябвало да се поставя битов инвентар или лични вещи, защото “... в гроба, където ще идеш, няма ни работа, ни мислене, ни мъдрост” (Екл.9:10) – тоест на покойника нищо не му е необходимо. Гробът се маркира с надгробие от камък във формата на кръст или каменна плоча с издълбан или очертан върху нея кръст. Възможно е също така поставянето на дървен или метален кръст.

Мюсюлманският погребален обред е много опростен в сравнение с езическия и християнския. Той е консервативен и строго се придържа към каноните на Исляма. Погребението се осъществява чрез трупополагане по гръб. Ръцете са изпънати покрай тялото. Гробната яма е с правоъгълна форма, ориентирана запад-изток. Главата е положена на запад, наклонена към дясното рамо така, че да гледа на юг-югоизток (посока гр. Мека). Групът е покрит стреховидно с дъски, които са подпирани на нарочно направен перваз. На повърхността гробът бива маркиран с дялан камък или каменна плоча. Разполагат се едно надгробие при главата или две – едно при главата и друго при караката. Целта на тяхното поставяне е тукатси да се произнесе *фатиха*⁶⁷ – заупокойна молитва.

В България е относително разпространено и т.нар. *тюрге*⁶⁸ – гроб на мюсюлманин, почитан от шиитите като светец. За тях той се превръща в особен молитвен дом и във всекидневния език, думата

⁶⁷ *fatihā* – (тур. от араб.) заупокойна молитва

⁶⁸ *türbe* – тур. от ар. Гробница на големец